

MUINAISJÄÄNNÖKSIÄ

SUOMEN SUVIN

ASUMUS-ALOILTA

NORD-AMÉRIQUES
DU
FINNO-OGRESIEN.

HELSINKI.

1884.

MUINAISJÄÄNNÖKSIÄ

S U O M E N S U V U N A S U M U S - A L O I L T A

JÄRJESTÄNYT JA VALTIOAVULLA JULKAISUT

J. R. ASPELIN

ORIGINALLEISTA KUVANNUT HJALMAR APPELGREN PUULLE PIIRRETTY HELSINGIN PUUPHIRUSTOSSA
RANSKAKSI KÄÄNTÄNYT G. BLA UDE T

V

R A U T A - A I K A

I T Ä M E R E N M A A K U N T I E N M U I N A I S K A L U J A

HELSINKI

G. W. EDLUND

PIETARI

E G G E R S E T C IE

11, NEVSKY PROSPECT, 11

PARIISI

C. KLINCKSIECK

11, RUE DE LILLE, 11

Antiquités du Nord Finno-Ougrien

publiées à l'aide d'une subvention de l'Etat

par

J. R. Aspelin

Dessins de Hjalmar Appelgren d'après les originaux gravés par l'Atelier Xylographique d'Helsingfors

Traduction française par G. Biaudet

V

L'AGE DU FER

Antiquités des Provinces Baltiques

Helsingfors

G. W. EDLUND

St. Pétersbourg

EGGERS ET CIE

11, Nevsky Prospect, 11

Paris

C. KLINCKSIECK

11, Rue de Lille, 11

Pietari 1884.

Edvard Hoppé'n kirjapainossa.

St.-Pétersbourg 1884.

Imprimerie de Edouard Hoppé.

RAUTA-AIKA.

VIII. ITÄMEREN MAAKUNTIENT VARHEMPI RAUTA-AIKA.

L'âge du fer.

VIII. Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

Liivinmaa, Rauna. — Livonie, Ronneburg, Strante, Massuli.

Itämeren maakunnista sieltä täältä löydettyt vaikka kohtakin ylen harvalukuiset pronssi-ajan esineet näyttävät todistavan että koillisen Germanian asukkaat jo pronssikautensa aikoina pitivät keskuutta noiden maakuntien asukkaiden kanssa, jotka silloin vielä elivät kivi-ajan oloissa. Mutta vasta myöhemmin kun raudan käytäntö levisi Itämeren eteläisille partaille ja entistä ylikkaampi liike Pohjois- ja Etelä-Europan välillä syntyi, näkyy eräs germanilainen sukuhaara tunkeutuneen pohjoseen pään ja valloittaneen Itämeren maakunnat, joiden varhemmat kivikautiset asukkaat silloin ehkä karkoitettiin sisämaihin. Tuo liike on mahdollinen tapahtua ensimmäisen vuosisadan kestäessä Kr. s:n jälkeen.

Melkoisina paljous muinaislöytöjä, jotka lähiinä liittyvät samanaikuisiin itäpreussiläisiin, sekä viime aikoina keksityjä hautoja on todistuksena tuosta asutuksesta, joka ajanlukumme ensimmäisinä vuosisatoina tavataan levinneenä Kuurinmaan etelärajalta aina Suomenlahdelle, Itämereltä Peipisjärvelle asti ja pitkin Väinäjokea vähän tuolle puolen Liivinmaan itäraajaan. Peipisjärven itäpuolella, jossa muinaistieteelliset olot kuitenkin vasta

Des objets de l'âge du bronze épars, trouvés en très-petit nombre dans les provinces Baltiques, paraissent prouver que dès l'âge du bronze les populations du nord-est de la Germanie ont eu quelques relations avec les habitants de ces provinces, qui en étaient encore à l'âge de la pierre. Mais plus tard seulement, alors que l'usage du fer se répandit sur la côte méridionale de la mer Baltique et que les relations devinrent plus fréquentes entre le nord et le sud de l'Europe, un peuple d'origine germanique doit avoir pénétré dans les provinces Baltiques, les avoir occupées et en avoir peut-être refoulé les anciens habitants dans l'intérieur des terres. Cela a dû se passer dans le courant du premier siècle après J.-C.

Un nombre considérable d'antiquités se rattachant aux trouvailles de la Prusse orientale, et des sépultures découvertes dans ces derniers temps, tels sont les témoins laissés par ce peuple, qui, dans les premiers siècles de notre ère, occupait un territoire compris entre la frontière sud de la Courlande et le golfe de Finlande, la mer Baltique et le lac Peipous, puis le long de la Duna jusqu'à un peu au-delà des frontières est de la Livonie.

ovat vaillinaisesti tutkitut, ei vielä tunneta yhtäkään tähän ryhmään liittyvää löytöä.

Maakuntien eteläisimmältä osalta tunnetaan muutamia harvoja mataloilta multakummuilla peitettyjä hautoja, jotka ovat sisältäneet polttamattomia lurankojia ja aikakauden vanhimpia muotoja edustavia muinaiskaluja. Kaikki muut tähän saakka tunnetut hautat ovat merkityt kivillä, jotka joskus ovat läjätty raunion muotoon, joskus yhdessä kerroksessa nähtävästä järjestyksettä peittävät hautauspaikan, joskus vihdoin ovat järjestetyt siten että muodostavat soutolaivan puireteet. Nuo hautapaikat ovat sisältäneet poltetut juuri ruumiiden jätteitä, hajalla joko maanpinnassa tai hiukan syvemmällä, koristuksia ja muita vaskisia puvun liittimiä, sekä rautaisia työkaluja ja aseita, joiden joukkossa miekka on ylen hänvinainen. Paitsi hautauy. m. löytöjä on keksity pari melkoista varastoa, jotka ovat sisältäneet paraasta päästää työkaluja ja aseita aikakauden loppupuolelta. Muutamat löydöt ovat ajaltaan määritetyt roömalaisilla rahoilla, joita Itämeren maakunnista tunnetaan Augustus keisarin ajoilta vuoteen 364 jälkeen Kr. s. yhteensä 62, löytyjä parista kymmenestä eri paikasta. Seuraavalta kansain vaelluksen aikakaudelta tunnetaan ainostaan kaksi keisarien Theodosion (408—50) ja Valentinianus III:n (423—55) kultaraha, jotka molemmat ovat löytyjä Saarenmaan ulko-saaristosta.

Itämeren maakuntien muinois-germanilaisesta asutuksesta on kielitiedekin keksinyt huomattavia jälkiä lukuisissa gotilaissä lainasanoissa, jotka länsisuomalaiset heimokunnat yhteisesti ovat kie-liinsä omistaneet ennen haaraantumistansa. Nämät ainasanat osoittavat että mainittu asutus on puhunut gotilaista kielitää, joka oli hiukan vanhemmalla edistysasteella kuin se, joka on tunnettu Vulfilan raamatunkäännöksestä IV:neltä vuosisadalta; niin ikään ne todistavat tuon kansan mahtavaa ja manipuolista vaikutusta suomalaisiin heimokuntiin.

Vertaillessa Skandinavian vanhimpien satujen ja Eddalaulujen kertomuksista Ermanarikin aikana Jordaniksen tietoihin, käy otaksuttavaksi että Itämeren maakuntien silloisena väestönä oli tuon historioitsijan mainitsema **Rosomonorum gens**, jota Saxon Rutenitkin aikoina ennen Venäjän vallan perustamista tarkoittanevat. Siinä nimeen näyttävät myösken luonnokkaasti liittyvän nuo arvelun alaiset **Ruotsi** ja **Ruotsalaiset**, joilla

On ne connaît jusqu'ici aucune trouvaille d'antiquités semblables faite à l'est du lac Peipous.

Un petit nombre de tombeaux recouverts de monticules de terre peu élevés, trouvés dans la partie la plus méridionale de ces provinces, contenaient des squelettes non incinérés et des objets se rattachant aux formes les plus anciennes de la période. A part cela, les sépultures connues jusqu'ici sont marquées par des pierres tantôt amoncelées, tantôt recouvrant le cimetière sur une seule couche et sans ordre apparent, tantôt encore rangées de manière à reproduire les contours d'un navire à rames. Ces sépultures contiennent des restes de corps brûlés répandus à la surface du sol ou à très peu de profondeur, des ornements et d'autres accessoires du vêtement en bronze, des outils et des armes en fer; parmi ces dernières, les épées sont très-rares. On a trouvé en outre deux dépôts contenant surtout des armes et des outils de fer se rattachant aux derniers temps de la période. La date de quelques-unes des trouvailles a pu être précisée par des monnaies romaines trouvées au nombre de 62 dans une vingtaine d'endroits des provinces Baltiques; leurs dates vont du temps d'Auguste à l'an 364 après J.-C. De la période des grandes migrations de peuples on ne connaît que deux monnaies d'or, l'une de Théodore (408—450), l'autre de Valentinien III (423—455), toutes deux trouvées dans l'île d'Oesel.

La linguistique a trouvé des traces remarquables de l'ancienne population germanique des provinces Baltiques dans un grand nombre de mots communs aux tribus finnoises de l'ouest et que celles-ci lui avaient empruntés avant leur dispersion. Ces mots témoignent que cette population parlait un idiome gothique d'une forme un peu plus ancienne que celui qu'on connaît par la bible de Vulfla au IVe siècle; ils prouvent en outre une influence profonde et variée de ce peuple sur les tribus finnoises.

En considérant les récits des plus anciennes légendes scandinaves et de «l'Edda» sur les événements du temps d'Ermanarik et en les rapprochant de ce que dit Jordanis, on est amené à admettre que l'ancienne population des provinces Baltiques n'était autre que la **Rosomonorum gens** de cet auteur laquelle souvent paroissent designer les Ruthènes de Saxo. Ce nom doit s'appliquer au même peuple que ceux de **Ruotsi** et de **Ruotsa-**

länsisuomalaiset heimokunnat vielä nimittävät likeisintä germanilaista naapurimaatansa ja sen asukkaita.

Rahalöytöjen äkkinäinen keskeytyminen IV:n vuosisadan loppupuolella osoittanevat että jo kansainvaellusten ensimmäiset puuskat tuottivat hämmennystä Itämeren maakuntien oloissa. Muinaiskalustosta päättäen kesti siellä kuitenkin gotilainen sivistys vielä V:nelle vuosisadalle, jolloin se vihdoin väistyi uuden viljelyksen alta. Kuurinmaan muinaislöydöistä, joissa aikakauden loppupuolella näyttää ilmestyvä joku viljelyksen hämmennys, voisi otaksua että jo varhemmin joku muutos asutussuhteissa oli tapahtunut Väinäjoen eteläpuolella ja ehkä katkaissut joen pohjoispuolella asuvan gotilaisen väestön yhdistykset eteläisten heimolais-tensa kanssa, kuten historiallisistaan tiedoista kay luultavaksi. Nykyään tunnettu muinaistieteellinen ainehisto niiltä seuduini ei kuitenkaan ole sitä laatau että se riittäisi tyydyttää ratkaisemaan sitä kysymystä.

Seuraavilla lehdillä kuvataan maakunnittain pohjosesta etelään päin ja mahdollisuuden mukaan löydöttäin, mutta aikajärjestystä yrittä mättä, näytteitä tämän aikakauden muodoista Itämeren maakunnissa. **Liitteessä** julkaistaan niiden ohella muutamia hajanaisia löytöjä Liettuasta ja Puolasta lisinä sikälaisen germanilaisen rautakauden tuntemiseksi.

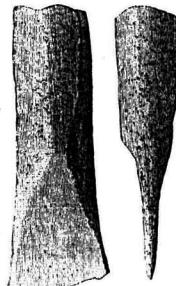
laiset, par lesquels les populations finnoises de l'ouest désignent encore aujourd'hui leurs plus proches voisins d'origine germanique et leur pays.

La présence de monnaies dans les provinces Baltiques cesse brusquement dans la dernière moitié du IV:e siècle. Ce fait semble indiquer que le contre-coup des grandes invasions s'y serait fait sentir dès l'origine. Cependant, à en juger par les antiquités, la culture gothique y persistera jusqu'à dans le V:e siècle, époque où elle fut définitivement remplacée par une autre civilisation. Les matériaux archéologiques rassemblés jusqu'ici ne sont pas de nature à éclairer suffisamment la question de savoir si un nombre de trouvailles de la dernière partie de cette période faites en Courlande et portant les traces d'une culture mixte pourraient établir que plus tôt déjà au sud de la Duna, une invasion étrangère aurait fait irruption dans la civilisation gothique et peut-être coupé les communications de la population avec le midi.

Dans les planches qui suivent on a, autant qu'il a été possible, réuni par trouvailles, sans ordre chronologique, des échantillons des formes caractérisant cette période dans les provinces Baltiques. Nous ajoutons dans un **Supplément** quelques trouvailles isolées faites en Lithuanie et en Pologne et pouvant contribuer à la connaissance de l'âge germanique du fer dans ces contrées.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

Itämeren maakuntien varhempia rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

1732. $\frac{1}{2}$. *F.*1733. $\frac{1}{3}$. *F.*1734. $\frac{1}{3}$. *F.*1735. $\frac{1}{3}$. *F.*1736. $\frac{1}{3}$. *F.*1737. $\frac{1}{3}$. *F.*1738. $\frac{1}{3}$. *F.*1739. $\frac{1}{3}$. *F.*1740. $\frac{1}{3}$. *F.*

Rauta-aika. — L'âge du fer.

Itämeren maakuntien varhempia rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

1741.

1742.

1743.

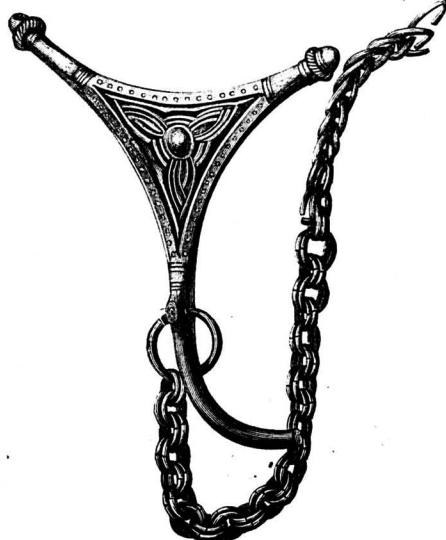

1746. 2/3. B.

1741—1743. Vironmaa, Haljala, Tuulinen (Selja). — Estonie, Tolsburg.
Tl. M. 1/3. F.

1744. 1/3. F.

1745. 2/3. B.

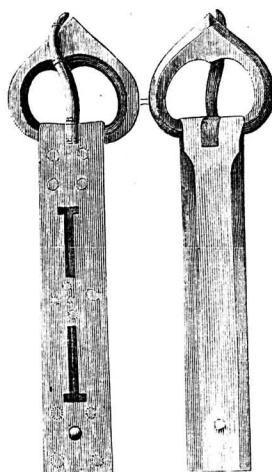

1747. 2/3. B.

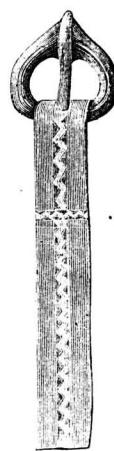
1744—1747. Vironmaa, Keila. — Estonie, Kegel. Uksnurmi. Tl. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

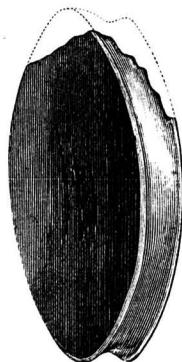
Itämeren maakuntien varhempia rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

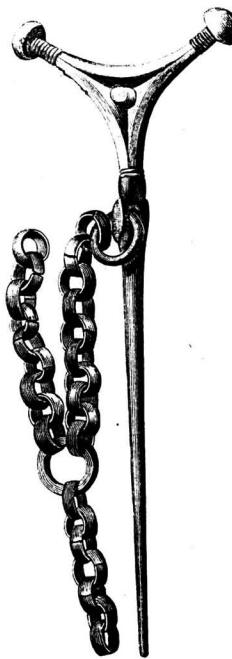
1748. B.

1749. B.

1751. Saarenmaa. — Oesel. Kihelkond, Paju (Hauta. — Tombeau). K. M. $\frac{2}{3}$. P.

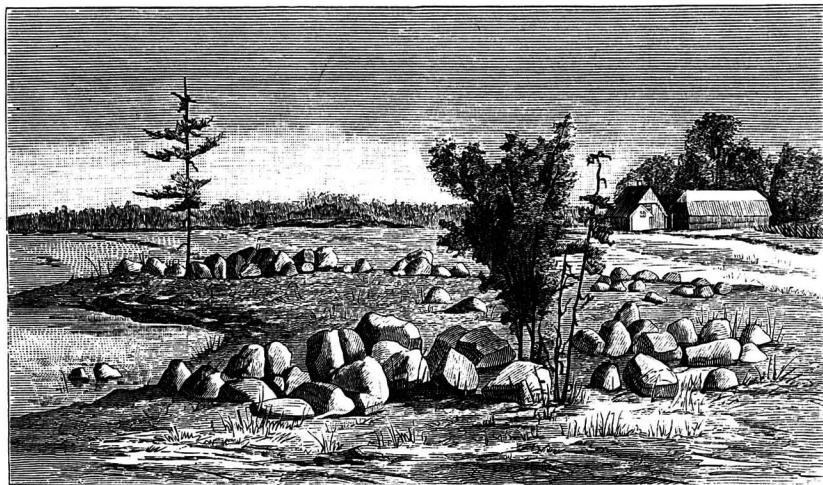
1750. B. F.

1752. $\frac{2}{3}$ .1753. $\frac{1}{2}$ .1748—1750. Vironmaa. — Esthonie. Karunen. Tl. M. $\frac{2}{3}$.

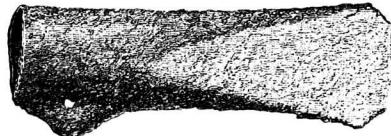
1752, 1753. Liivimaa, Muuhamaa. — Livonie, Mohn. Mella (Hauta.—Tombeau). K. M. B.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

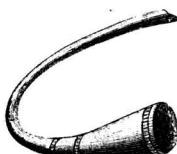
Itämeren maakuntien varhempia rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

1754. Liivinmaa, Hallinen. — Livonic, Hallist. Taru.

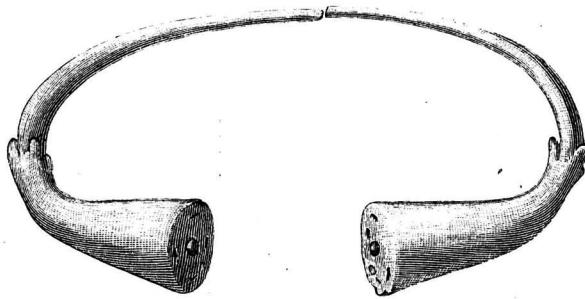
1755.

1757. $\frac{2}{3}$. B.

1756.

1758. $\frac{1}{2}$. B.

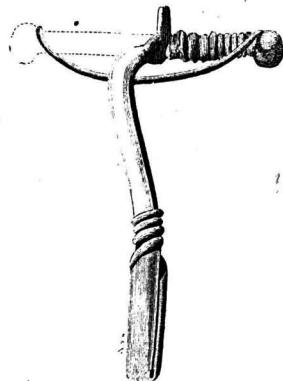
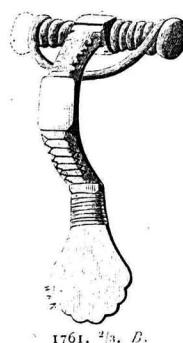
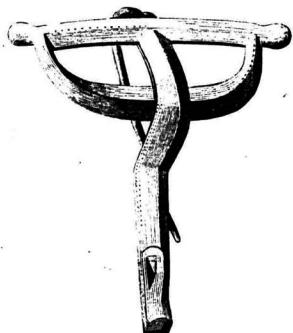
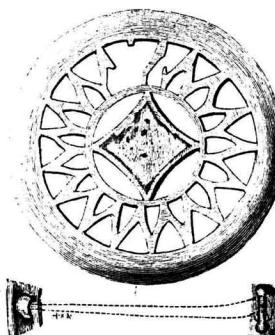
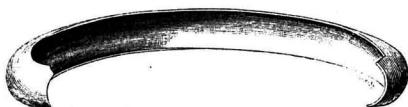
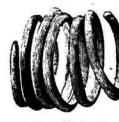
1759. $\frac{1}{4}$. F.

1755, 1756. Liivinmaa, Hallinen. — Livonie, Hallist. Taru (Kalmisto. — Cimetière). U. II. $\frac{2}{3}$. F.

1757—1759. Liivinmaa, Paistu, Holstre. — Livonie. Paistel. Holstfershof. Wisumoisio (Kalmisto. — Cimetière). D. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

Itämeren maakuntien varhempia rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

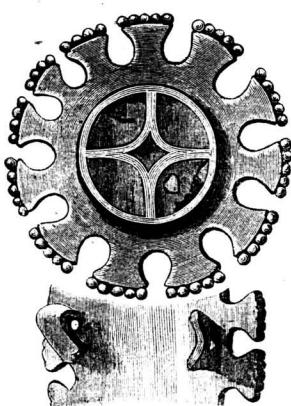
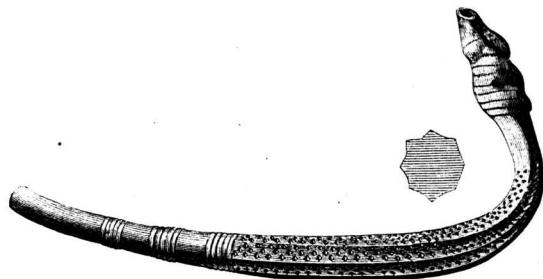
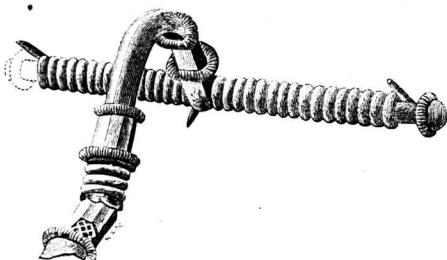
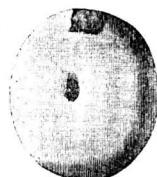
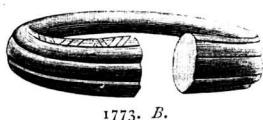
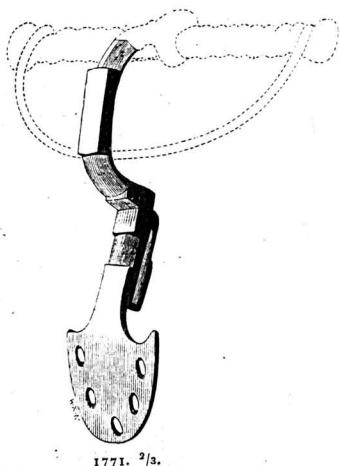
1760. $\frac{2}{3}$. B.1761. $\frac{2}{3}$. B.1766. $\frac{2}{3}$. P.1767. $\frac{1}{2}$. F.1762. $\frac{2}{3}$. B.1763. $\frac{2}{3}$. B. Em.1764. $\frac{1}{2}$. B.1765. $\frac{1}{4}$. B.1768. $\frac{1}{4}$ .1769. $\frac{2}{3}$ .1770. $\frac{1}{2}$.

1760—1767. Liivinmaa, Kanapää, Pitkäjärvi. — Livonie, Langensee (Kalmisto. — Cimetière). D. M.

1768—1772. Liivinmaa, Nöü. — Livonie, Nüggen. Unipiha (Hauta. — Tombeau). D. M. B.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

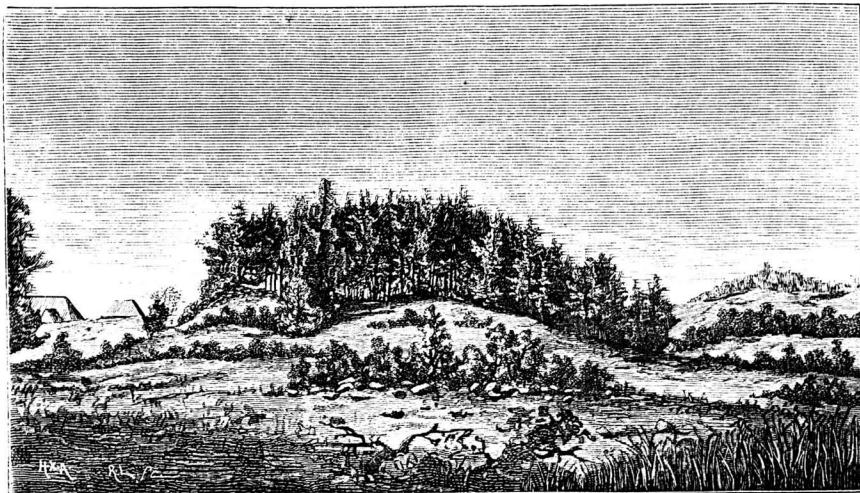
Itämeren maakuntien varhempia rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

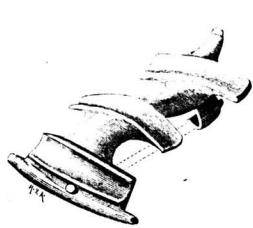
1773—1775. Liivimaa, Rauna. — Livonie, Ronneburg, Straute (Hauta. — Tombeau), D. M. 1/4.
1776—1785. Liivimaa, Rauna. — Livonie, Ronneburg, Straute, Wellakravant (Hauta. — Tombeau), D. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

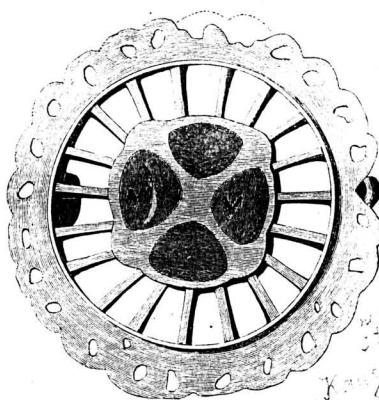
Itämeren maakuntien varhempia rauta-aikaa. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

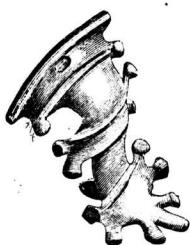
1779. Liivimaa, Rauna. — Livonie, Ronneburg, Strante (Wellakrawant).

1780. $\frac{1}{4}$. B.

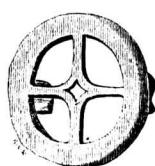
1782. $\frac{1}{4}$. B. Em, vr, p.

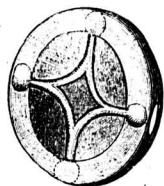
1781. $\frac{1}{4}$. B.

1783. $\frac{1}{4}$. F.

1784. $\frac{1}{4}$. B.

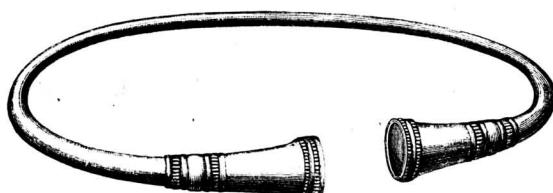
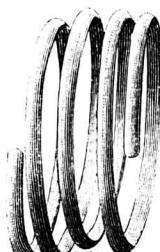
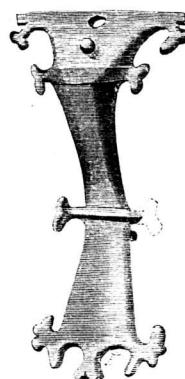
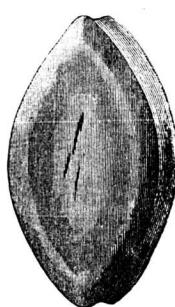
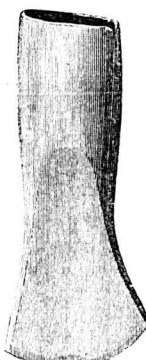

1785. $\frac{1}{4}$. B. Em.

1776—1785. Liivimaa, Rauna. — Livonie, Ronneburg, Strante, Wellakravant (Hauta. — Tombeau). D. M.

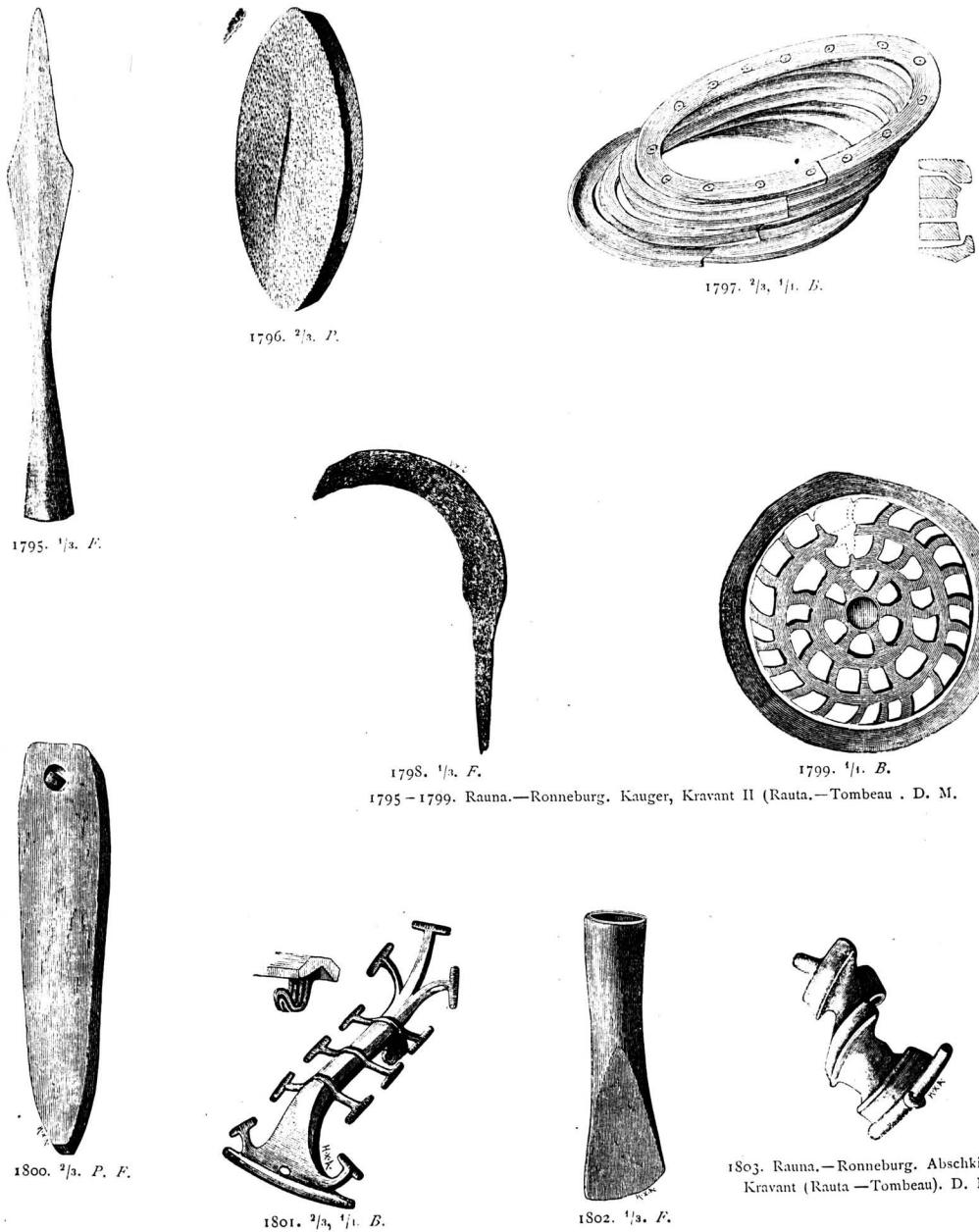
Rauta-aika. — L'âge du fer.

Itämeren maakuntien varhempia rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

1786. $\frac{2}{3}$. B.1787. $\frac{1}{1}$. B.1788. $\frac{1}{1}$. B.1789. $\frac{1}{1}$. B.1790. $\frac{2}{3}$. B.1791. $\frac{2}{3}$. P.1792. $\frac{2}{3}$. P.1793. $\frac{1}{2}$. F.1794. $\frac{2}{3}$. F.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

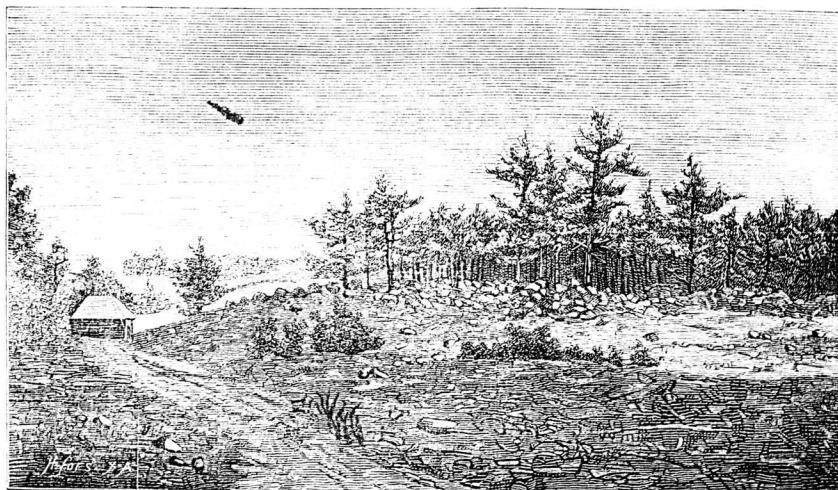
Itämeren maakuntien varhempi rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

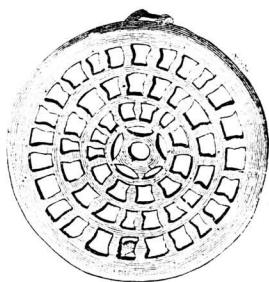
1880—1882. Liivimaa, Rauna. — Livonie, Ronneburg, Leis Klepper, Kravaut (Hauta — Tombeau). D. M.

Rauta-aika — L'âge du fer.

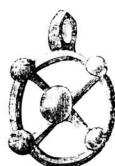
Itämeren maakuntien varhempia rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

1804. Rauna. — Ronneburg, Slavehkas (Laivalade. — Enceinte naviforme).

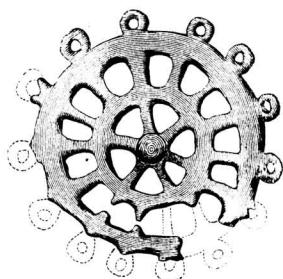
1805. 1/1. B.

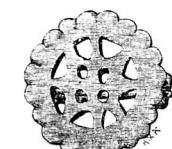
1806. 1/1. B.

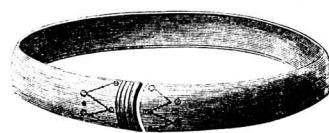
1807. 1/1. B.

1809. 1/1. B.

1808. 1/1. B.

1810. 2/3. B.

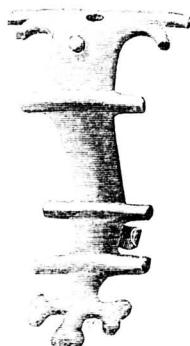
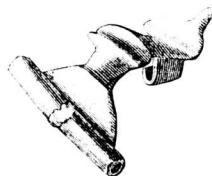
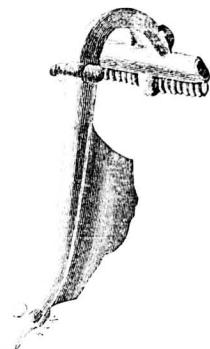
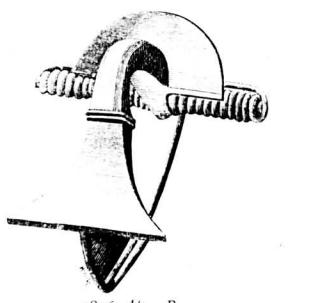
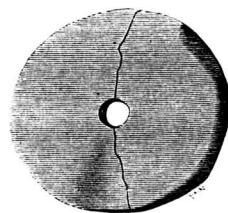
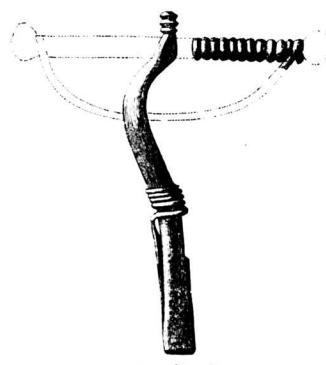
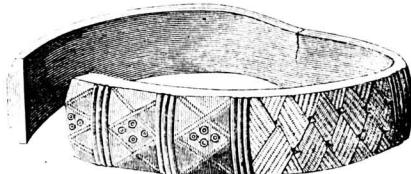

1811. 1/1. B.

1804—1824. Liijinmaa, Rauna. — Livonie, Ronneburg, Slavehkas (Laivalade. — Enceinte naviforme). D. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

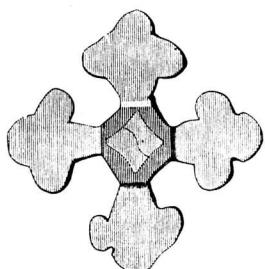
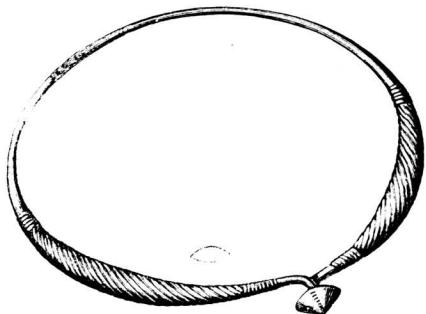
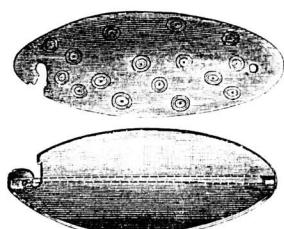
Itämeren maakuntien varhempi rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

1812. ^{1/2}₁. B.1813. ^{1/2}₁. B.1814. ^{1/2}₁. B.1815. ^{1/2}₁. B.1816. ^{1/2}₁. B.1817. ^{1/2}₁. B.1818. ^{1/2}₁. B.1819. ^{1/2}₁. B.1820. ^{1/2}₁. B.1821. ^{2/3}₁. B.1822. ^{1/2}₁. B.

1804—1824. Liivinmaa, Rauna. — Livonie, Ronneburg. Slavehkas (Laivalade. — Eneciute naviforme). D. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

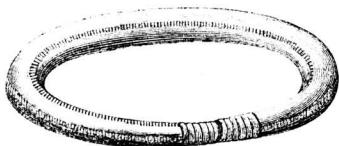
Itämeren maakuntien varhempia rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

1823. 2/3. *F.*1824. 1/4. *K. P.*1825. 2/3. *B.*1827. 1/4. *B.*1826. 1/2. *B.*1828. 1/2. *F.*1829. 1/6. *B.*1830. 1/2. *F.*1831. Kuurinmaa, Jaun-Jelgava, — Curonie, Friedrichstadt. 4/5. *B.* Mt. *M.*1832. Kuurinmaa, Dahnhof. 4/5 *B.* Mt. *M.*

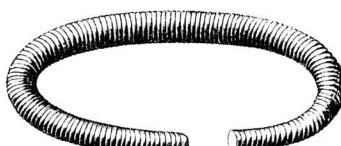
1825 — 1830. Liivimaa, Kauka. — Livonie, Ronneburg, Jaun Theveneen, D. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

Itämeren maakuntien varhempä rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

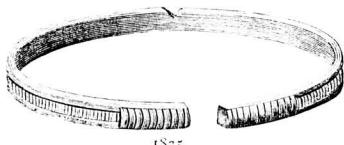

1833.

1834.

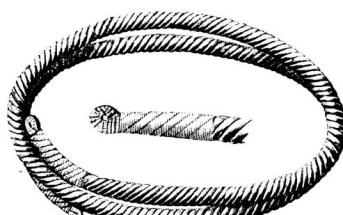
1833—1835. Kuurinmaa. — Curonie. Kandau, Santen (Hauta. — Tombeau). $\frac{1}{4}$. B. Mt. M.

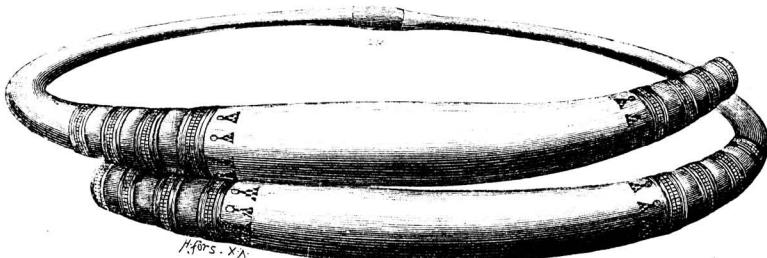
1835.

1837. $\frac{1}{4}$. B.

1836. Kuurinmaa, Wente.—Curonie, Windau, Wensau. $\frac{3}{4}$. B. Mt. M.

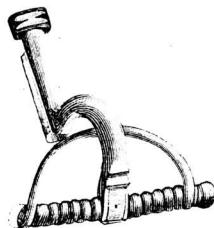
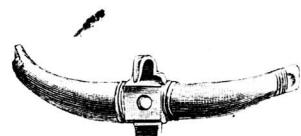
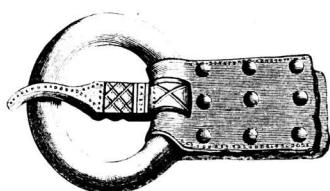
1838. $\frac{1}{4}$. $\frac{1}{2}$. B.

1837—1839. Kuurinmaa, Wente.—Curonie, Windau. Päseekste (Hauta. — Tombeau). Mt. M.

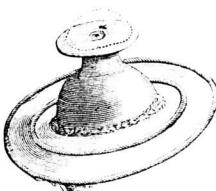
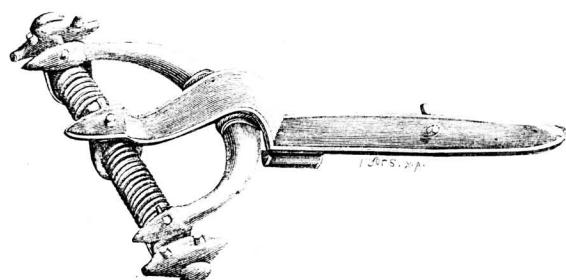
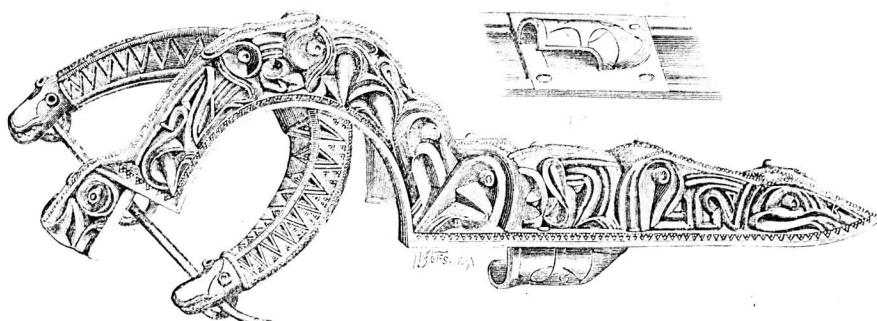
1840. Kuurinmaa. — Curonie. Pilten. $\frac{1}{4}$. A. Or. R. M.1839. $\frac{1}{3}$. F.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

Itämeren maakuntien varhempi rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

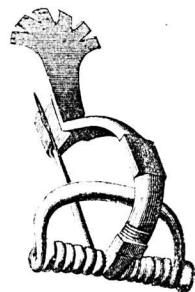
1841. *R.*1842. *R.*1843. *R.*1844. *R.*

1841—1845. Kuurinmaa. — Curonie, Grobline, Kapsehde, $\frac{1}{2}$ t. Mt. M.

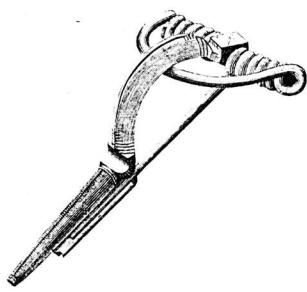
1845. *R.*1846. Kuurinmaa. — Curonie, Grobline, $\frac{2}{3}$ s. B. Mt. M.1847. Kuurinmaa. — Curonie, Grobline $\frac{1}{2}$ t. B. P. Mt. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

Itämeren maakuntien varhempi rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

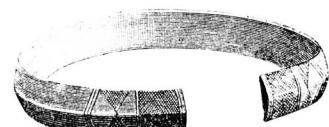
1848. $\frac{1}{3}$. *B.*

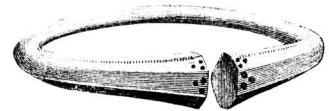
1849. $\frac{1}{3}$. *B.*

1850. $\frac{1}{3}$. *B.*

1851. $\frac{2}{3}$. *B.*

1852. $\frac{2}{3}$. *B.*

1853. $\frac{1}{2}$. *F.*

1854. $\frac{2}{3}$. *P.*

1855. $\frac{2}{3}$. *P.*

1856. $\frac{1}{3}$. *F.*

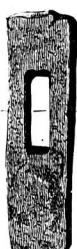
1857. $\frac{1}{2}$. *F.*

1858. $\frac{1}{3}$. *F.*

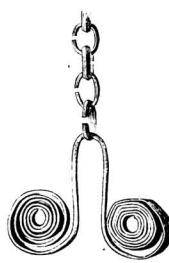
1859. $\frac{1}{3}$. *F.*

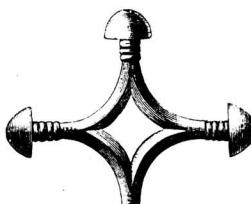
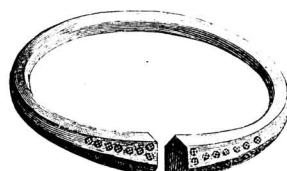
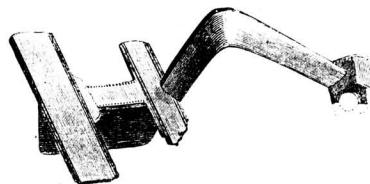
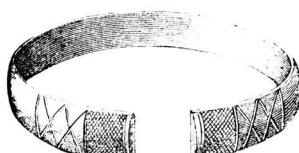
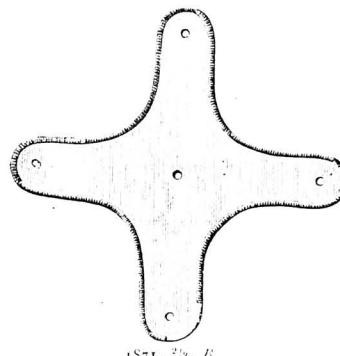
1860. $\frac{1}{2}$. *F.*

Rauta-aika. — L'âge du fer.

Itämeren maakuntien varhempi rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

1861. $\frac{1}{4}$, R.

1848—1862. Dohbes kalni.—Dobelsberg. Mt. M.

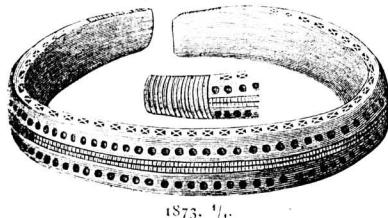
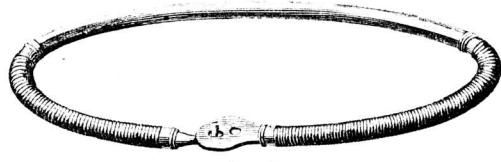
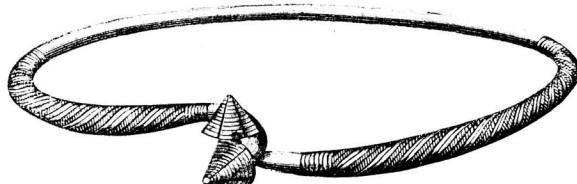
1864. $\frac{1}{4}$, R.1865. $\frac{2}{3}$, R.1866. $\frac{1}{4}$, R.1868. $\frac{1}{3}$, F.1863. Audsa, — Autz, Schlagune, Zilbehne (Hautakumpu, — Timulius), $\frac{2}{3}$, R. Mt. M.1869. $\frac{1}{4}$, R.1870. $\frac{2}{3}$, R.1871. $\frac{2}{3}$, R.1872. $\frac{1}{3}$, F.

1869, 1870. Kuurinmaa, Curonic, Pilten, Silek, R. Mt. M.

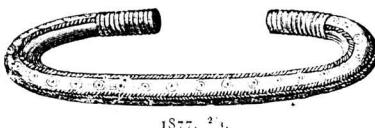
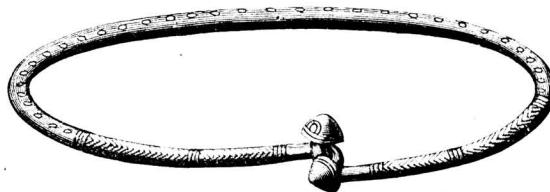
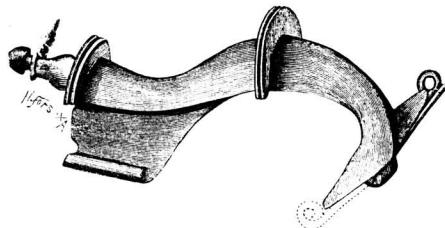
1871, 1872. Kuurinmaa, Audsa, — Curonic, Autz, Schlagune, Mantrs-Kalas (Hauta, — Tombeau), Mt. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

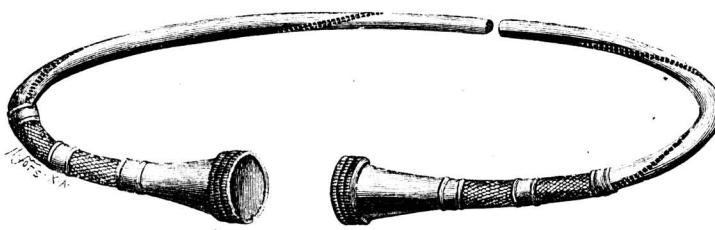
Itämeren maakuntien varhempi rauta-aika. — Période ancienne de l'âge du fer dans les provinces Baltiques.

1873. $\frac{1}{4}$ .1874. $\frac{2}{3}$ .1876. Kuurinmaa, Selpils, Beersu M.—Curonie, Selburg, Gross-Buschnof (Hautakumpu.—Tumulus). $\frac{2}{3}$. B. Mt. M.1875. $\frac{2}{3}$.

1873—1875. Kuurinmaa, Narrata, Eikes M.—Curonie, Nerft, Ilzenberg, Stuppel-Kalne. B. Mt. M.

1877. $\frac{2}{3}$ .1880. $\frac{2}{3}$ .1878. $\frac{1}{4}$ .1881. $\frac{3}{4}$.

1880, 1881. Kuurinmaa, Selpils, Sunnakst.—Curonie, Selburg, Gross-Sonnaxt. Rukke (Hautakumpu.—Tumulus). B. R. M.

1879. $\frac{2}{3}$.

1877—1879. Kuurinmaa, Aiskraukles, Taubes M. Curonie, Herbergen. Swarreneck (Hautakumpu.—Tumulus). B. Mt. M.

1882. Witebsk, Dymaburg, Prelkus. $\frac{3}{4}$. B. R. M.

LIITE.

VÄRHEMPI RAUTA-AIKA LIETTUASSA JA PUOLASSA.

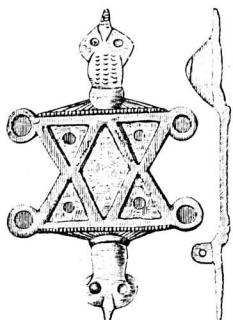
Supplément.

Période ancienne de l'âge du fer en Lithuanie et en Pologne.

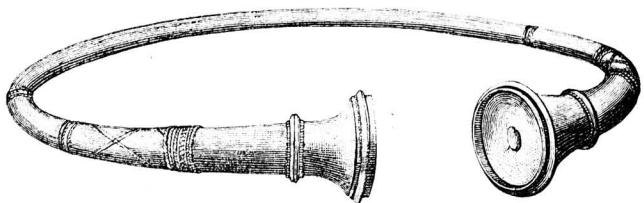

Rauta-aika. — L'âge du fer.

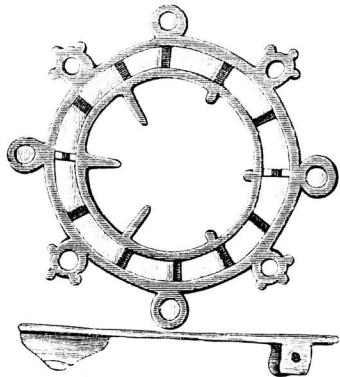
Varhempi rauta-aika Liettuassa ja Puolassa. — Période ancienne de l'âge du fer en Lithuanie et en Pologne.

1883. B. Em. P.

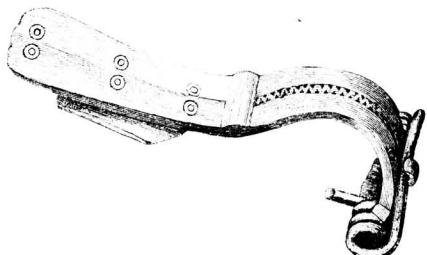

1885. Kovno, Rossiany, Girdisky (Hauta. — Tombeau). $\frac{1}{2}$. B. Mt. M.

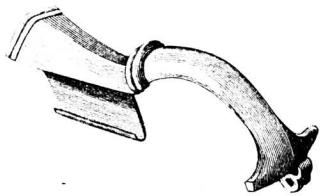

1884. B. Em.

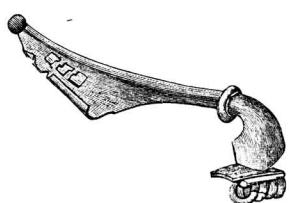
1883, 1884. Kovno, Birze, Niemenek. $\frac{1}{1}$. C. P.

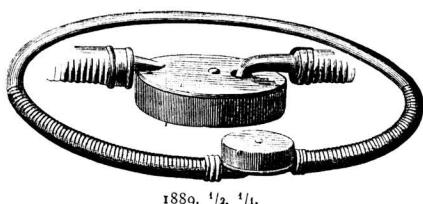
1886. $\frac{1}{4}$.

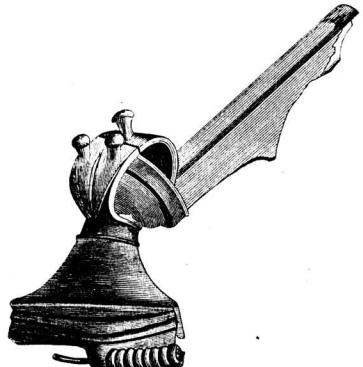
1887. $\frac{1}{4}$.

1888. $\frac{1}{4}$.

1889. $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$.

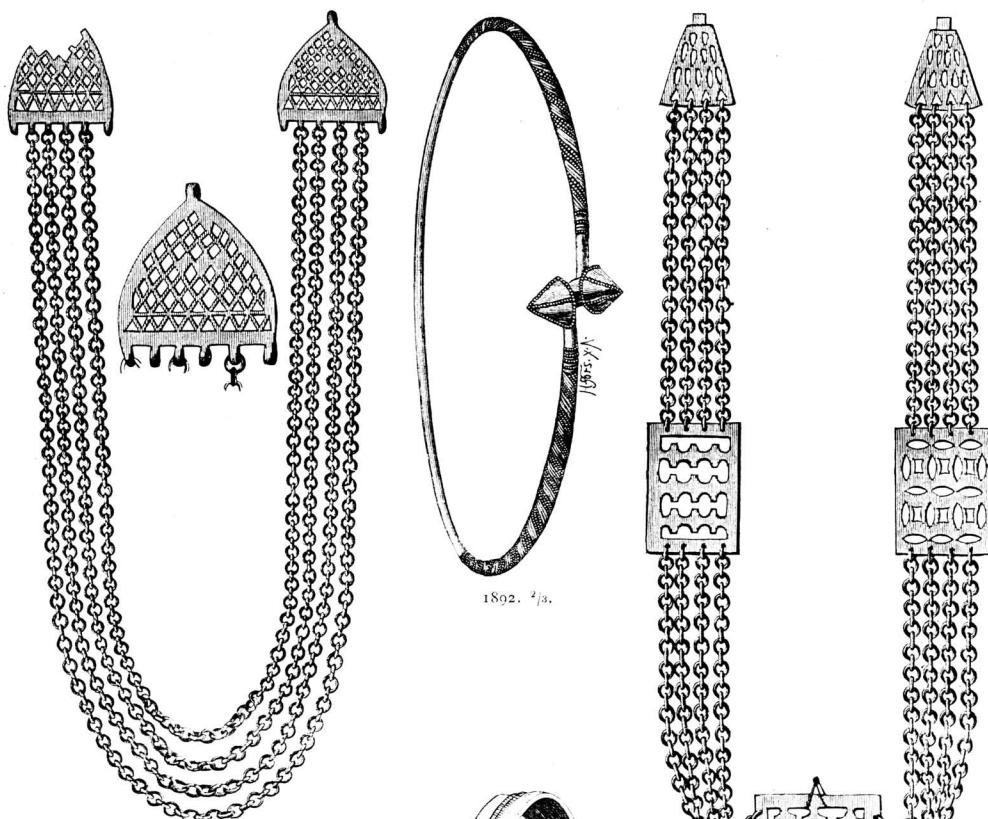

1890. $\frac{1}{4}$.

1886—1890. Kovno, Rossiany, Odochow (Hautoja. — Tombeaux). B. Mt. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

Varhempia rauta-aika Liettuassa ja Puolassa. — Période ancienne de l'âge du fer en Lithuanie et en Pologne.

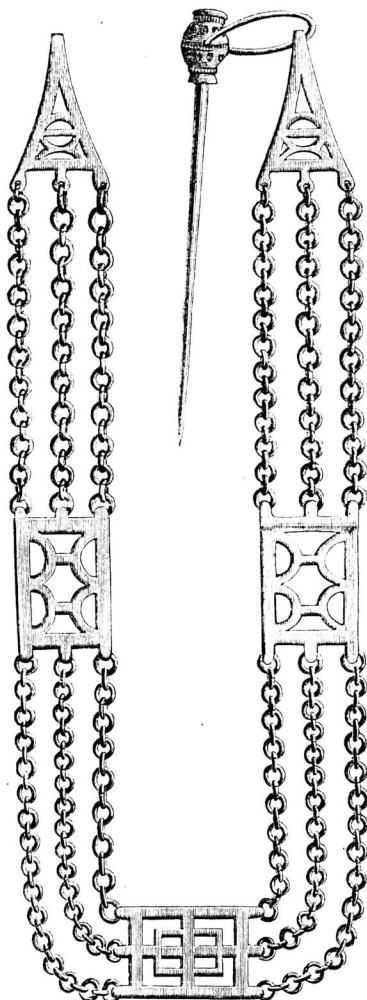
1891, 1892, Kovno, Rossiany, Chichmy. B. Mt. M.

1894—1896. Kovno, Szawle (Hauta,—Tombœau) B. C. P.

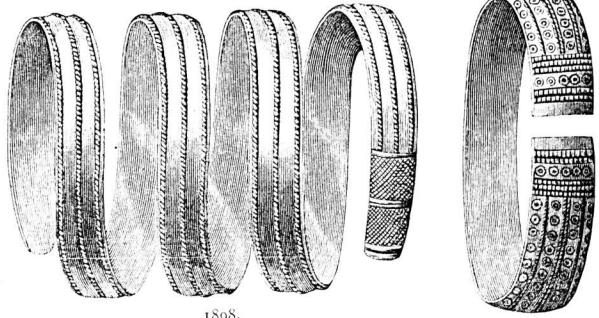
1893. Kovno, Rossiany, Odochow.
3/4. B. Mt. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

Varhempa rauta-aika Liettuassa ja Puolassa. — Période ancienne de l'âge du fer en Lithuanie et en Pologne.

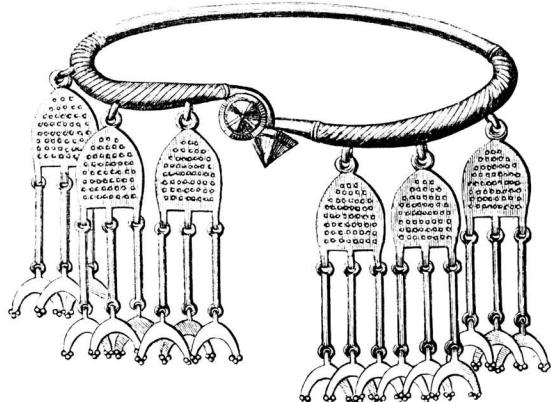
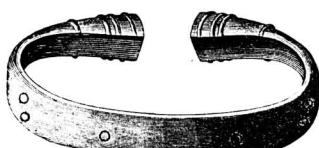

1897.

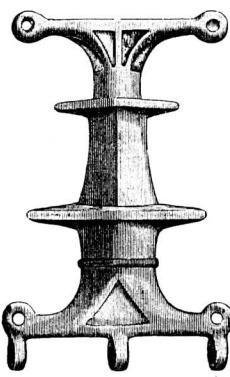

1898.

1899.

1897—1899. Kovno, Ploteli, $\frac{1}{2}$, B. C. P.1900. Vilna, Dzisna, Postavy, $\frac{1}{2}$, B. C. P.

1901. B.

1902. B. Em.

1903. Varsova.—Varsovie. Skiernewice (Hautakumpu.—Tumulus). $\frac{1}{2}$, B. C. P.1904. Puolanmaa.—Pologne. Kalicz. $\frac{1}{2}$, F. C. P.1901, 1902. Augustovo, Lomza, Dvoraki Pikoty (Hautakumpu.—Tumulus). $\frac{2}{3}$, C. P.

RAUTA-AIKA.

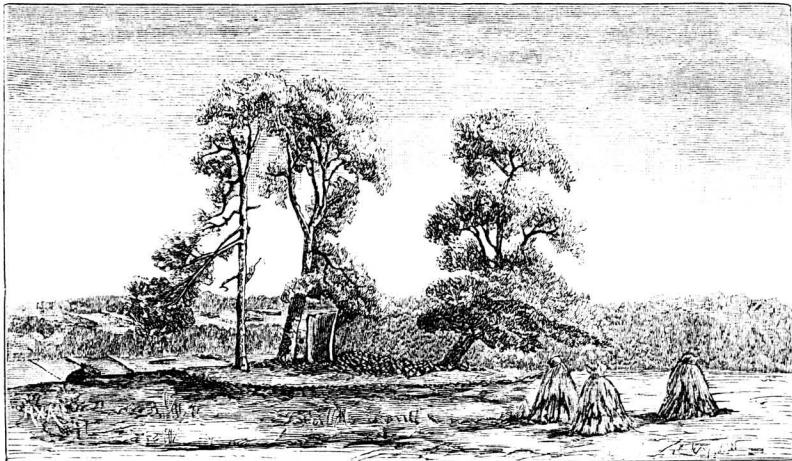
VIROLAISIA MUINAISKALUJA.

L'âge du fer.

ANTIQUITÉS ESTHONIENNES.

Liivinmaa. — Livonie. Karks, Hohenlinden (Kalmisto. — Cimetière).

Kun tunnemme gotilaisen kulturkerroksen Itämeren maakunnissa ja lukuisat jäljet yhdenaikuisesta gotilaisesta ja liettualaisesta vaikutuksesta länsisuomalaisissa kielissä, niin tätyy meidän otaksua että länsisuomalaiset heimokuntien esisät ensimmäisillä vuosisadoilla jälkeen Kr. s. asuivat alalla, joka ulettu Gotilaisiin länessä sekä Liettualaisiin etelässä ja siten arvattavasti kosketelti Peipsi-, Ilma- ja Laatukan järvien ynnä Suomenlahden sisimpää perukkaa. Mutta koska samat kielet puuttuvat jälkiä slaavilaisesta vaikutuksesta siltä etäiseltä aikakaudelta, niin on edelleen otaksuttava eittä Liettualaiset olivat eroittaneet Suomalaiset Slaavilaisista kunnes pohjoinen haaraus siitä slaavilaisesta kansainvaelluksesta, joka nähtävästi hunnilaisvallan aikana karkoitetti germanilaisen sisityksen Puolasta ja Pohjois-Saksasta, syösten Liettualaiset lännemmäksi tunkeusi Ilmajärven seuduille ja, hajoittamalla länsisuomalaisen heimoryhmän, siellä herätti sen kansainliikkeen, jossa Gotilaiset karkoitettiin Itämeren maakunnista ja suomalaiset sekä lättiläiset heimokunnat asettuivat hei-dän sijallensa.

Noiden heimojen edustama kulturkerros, jossa edellinen gotilainen vaikutus on huomattava, muodostaa maakuntien myöhemmän rautakauden ja jakaantuu kolmeen ryhmään: **Virolaiseen, liiviläiseen ja lättiläiseen**. Niistä pohjoisin eli ensin mainittu ryhmä käsittää Suomenlahden ja Salatsenjoen sekä Peipsijärven ja Itämeren välisen alan ynnä sen alan ulkopuolella olevan saariston.

Quand on connaît la couche que la civilisation gothique a laissée dans le sol des provinces baltiques et qu'on constate les traces d'influences simultanément gothiques et lithuanaises que les dialectes ouest-finnois ont conservées, on est amené à admettre que pendant les premiers siècles après J.-C. les ancêtres des tribus ouest-finnoises ont habité un territoire limitrophe des Goths à l'ouest et des Lithuaniens au sud et qui touchait par conséquent aux lacs Péïpous, Ilmen et Ladoga, ainsi que les baies intérieures du golfe de Finlande. Mais ces langues ne portent aucune trace d'une influence slave remontant à cette époque éloignée; on en peut conclure avec probabilité que l'invasion slave qui, probablement au temps de la domination des Huns, chassa de la Pologne et du nord de l'Allemagne la civilisation germanique, jeta une de ses branches dans la direction du nord vers le lac Ilmen, et que celle-ci, refoulant les groupes ouest-finnois, provoqua la migration pendant laquelle les Goths quittèrent les provinces baltiques, et y furent remplacés par des populations finnoises et lettones.

La couche formée par des antiquités de ces tribus, où est sensible l'influence gothique antérieure, constitue l'âge récent du fer dans ces provinces et se divise en trois groupes: le groupe **esthonien**, le **livonien** et le **letton**. Le premier de ces groupes comprend l'espace qui s'étend entre le golfe de Finlande, la rivière de Salis, la mer Baltique et le lac Péïpous, ainsi que l'archipel attenant à ce territoire.

Virolaiset kalmistot, joista vaan harvat vielä ovat tietellisesti tutkitut, näyttävät joskus muodoltaan samankaltaisilta kuin edellisen aikakauden gotilaiset. Useat näet ovat kivillä peitettyt ilman huomattavaa järjestystä. Toisissa ovat yksityiset haudat merkityt kehän taikka nelionmuotoisilla kivilateilla. Ainoastaan yhdessä kivillä merkityssä kalmistossa on tämänaikuisten muinaiskalujen ohella löytyy polttamattomia ruumiiden luita, kai-kissa muissa on ihan maakamaran alla tavattu jätteitä poltetusta ruumiista, aseita ja vaskikoristuksia, jotka nekin usein ovat valkean haittaamia. Satunnaisissa maatöissä on joskus keksitty myöskin hautoja, jotka eivät ole olleet merkityt kivilateilla ja joissa ruumiiden jätteet ovat olleet polttamattomia.

Virolaisia löytöjä on vasta vaan harvakselta sieltä täältä talteen saatu. Kuitenkin ovat niidenkin muodoissa ja koristuskaavoissa ne yhteiset püreit huomattavissa, jotka ovat omittuisia länsisuomalaisen heimokuntien muinaiskalustolle: hevosenkengän muotoinen solki, kaksittaisista renkaista liitetty vitjet, spiralikierteinen rannerengas, vaskihelmissä ja kierroksilla koristetut kankaat y. m. Omituisin kalu virolaisissa löydöissä lienee suuri vaskineula, jolla luultavasti vitjakoristus oli puun kiinnitetty.

Virolaisten muinaista keskuutta naapurikansojen kanssa todistavat sekä lukuiset arapialaiset, bysantinolaiset, saksalaiset ja anglosaksilaiset rahalöydöt, että monet muinaiskalut, joiden muukalaisista synyperää muodot ja koristuskaavat ilmaisevat. Kuten Venäjän vanhimmissa aikakirjoista selvää oli Tschudilaisilla, jolla nimellä siihen aikaan tarkoitettiin paraasta päästää Virolaisia, etusija siinä suomalais-slaavilaisessa kansainliitossa, josta Venäjän valta sai alkunsa, kunnes muukalaiseksi kehittyvä valta kävi vaaralliseksi heidän itsenäisydellessä ja he tätä puolustakaensa tarttuivat aseihin entisiä liittolaisiansa vastaan. Itämerellä ja sen rantamailla olivat Virolaiset peljätyitä merisisjejä ja turhia raukesivat monst Skandinavian ruhtinojen yritykset tuon rohkean ja tarmokkaan kansan kukistamiseksi. Mutta heikontuneina pitkällisestä taistelusta Venäjän paisuvaa valtaa vastaan Virolaiset vihdoin kadottivat itsenäisyttensä, kukistuen tanskalaisen ja saksalaisen aselliiton ponnistusten alle.

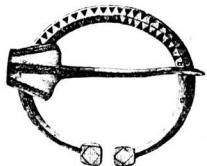
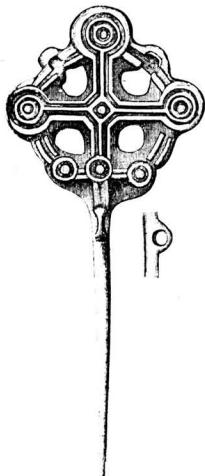
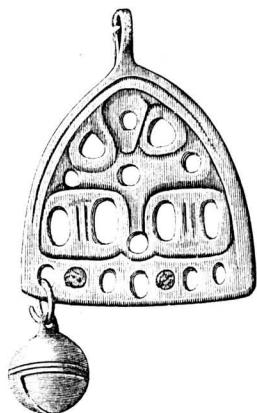
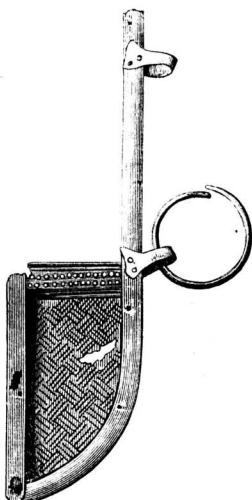
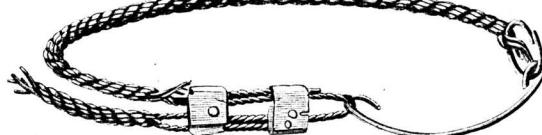
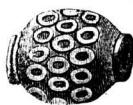
Un petit nombre seulement de lieux de sépulture esthoniens ont été l'objet de fouilles scientifiques. Ils présentent quelquefois une similitude considérable avec les cimetières gothiques de la période précédente. En effet, plusieurs sont couverts de pierres jetées sans ordre apparent. Dans d'autres les pierres entourent chaque tombe d'un cercle ou d'un rectangle. Dans un seul on a trouvé, outre des antiquités du temps, des ossements humains ne portant pas de traces de feu; tous les autres contenaient des restes de corps incinérés, des armes et des ornements de bronze assez souvent endommagés par le feu. Cependant des creusages accidentels ont fait découvrir des sépultures non recouvertes de pierres et contenant des corps qui n'avaient pas passé par le feu.

Les trouvailles esthoniennes recueillies jusqu'ici sont en petit nombre et disséminées. Cependant on y retrouve les traits communs de forme et d'ornementation qui caractérisent tous les groupes ouest finnois: la boucle en fer à cheval, la chaîne formée d'anneaux doubles, le bracelet en spirale, les étoffes brodées de perles de bronze et d'ornements en spirale, etc. La plus caractéristique des antiquités esthoniennes est sans doute la grande épingle qui paraît avoir servi à fixer la chaîne au vêtement.

Bien des choses témoignent de relations entretenues par les Esthoniens avec les populations voisines: ce sont un nombre considérable de monnaies arabes, byzantines, allemandes et anglo-saxonnes et une foule d'objets dont la forme et l'ornementation révèlent une origine étrangère. On sait du reste que les Tchoudes (nom que les plus anciennes chroniques russes donnent de préférence aux Esthoniens) occupèrent dans la confédération de peuplades qui fut le fondement de l'empire russe une place importante jusqu'à ce qu'ils furent obligés de prendre les armes pour défendre leur indépendance contre cette même confédération. Sur la mer Baltique et sur ses rivages les Esthoniens étaient des pirates redoutés, et les princes scandinaves ont fait en vain bien des tentatives de dompter ce peuple énergique. Mais, affaiblis par une longue lutte contre la puissance croissante de la Russie, les Esthoniens succombèrent sous les efforts réunis des armes danoises et allemandes.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

Virolaisia muinaiskaljuja. — Antiquités esthoniennes.

1905. $\frac{1}{4}$. B.1906. $\frac{1}{4}$. B.1907. $\frac{2}{3}$. B.1908. $\frac{1}{4}$. B.1910. $\frac{1}{2}$. B.1909. $\frac{1}{2}$. B.1911. $\frac{1}{4}$. B.1912. $\frac{1}{4}$. B.

1913.

1914.

1915.

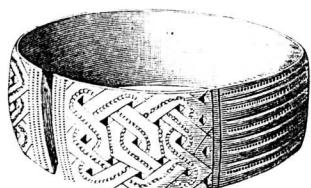
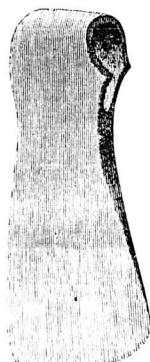
1916.

1905 — 1912. Vironmaa, Jõhvi, Edinen. — Esthonie, Jewe, Etz (Hautoja). — Tombeaux. Tl. M.

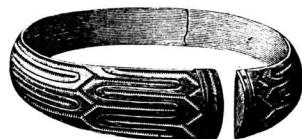
1913 — 1916. Vironmaa, Haljala, Eso. — Esthonie, Haljal, Jess. $\frac{1}{4}$. Or. Tl. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

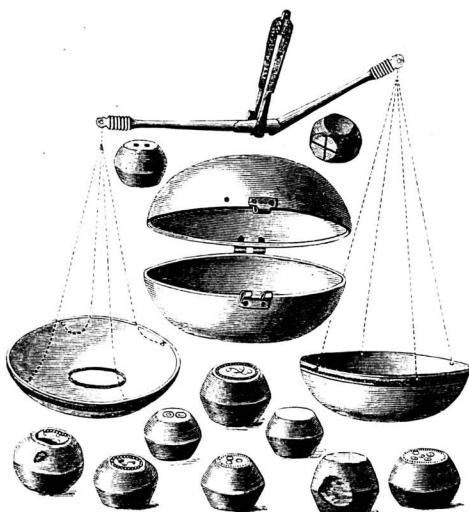
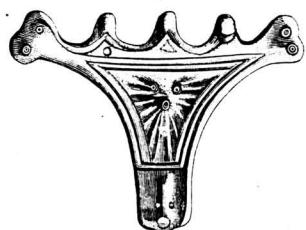
Virolaisia muinaiskaluja. — Antiquités esthoniennes.

1917. Vironmaa. — Estonie. Jakobi, Inno (Hauta. — Tombeau). $\frac{2}{3}$. B. D. M.1919. $\frac{1}{4}$. B.1918. Vironmaa, Juuru. — Estonie. Jördlen. $\frac{2}{3}$. B. Tl. M.1922. $\frac{1}{3}$. F.1920. $\frac{1}{2}$. F.1921. $\frac{1}{2}$. F.

1919—1921. Vironmaa.—Estonie. Peetri, Päinurmi (Assik). Tl. M.

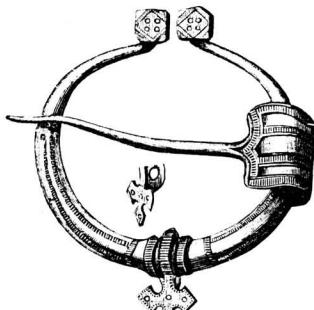
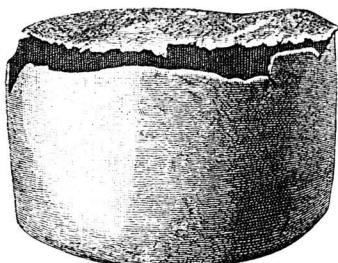
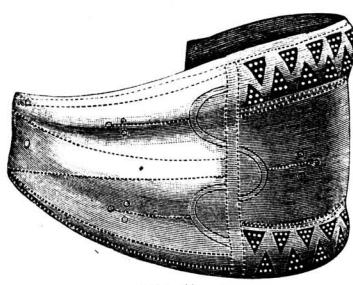
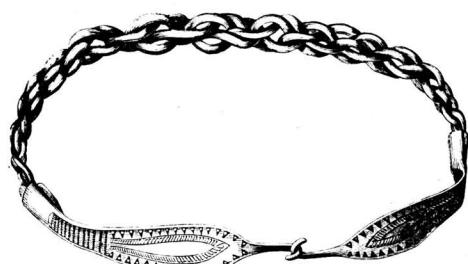
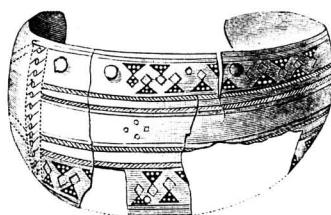
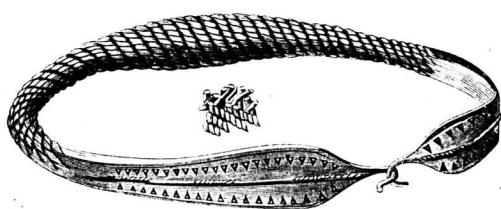
1923. $\frac{2}{3}$. B.

1922, 1923. Vironmaa. — Estonie. Peetri, Orisaari (Hauta. — Tombeau), Tl. M.

1924. Vironmaa. — Estonie. Kose, Palvere. $\frac{1}{3}$. B. D. M.1925. Vironmaa. — Estonie. Kose, Paunkyla. $\frac{2}{3}$. B. Tl. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

Virolaisia muinaiskaluja. — Antiquités esthoniennes.

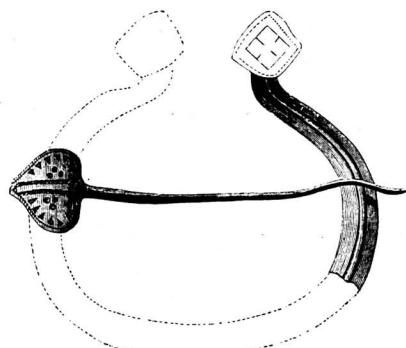
1926. $\frac{2}{3}$. A.1927. $\frac{1}{3}$. B.1928. $\frac{1}{2}$. B.1929. $\frac{2}{3}$. A.1930. $\frac{1}{4}$. A.1931. $\frac{1}{2}$. A.1932. $\frac{2}{3}$. A.1933. $\frac{1}{2}$. A.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

Virolaisia muinaiskaluja. — Antiquités esthoniennes.

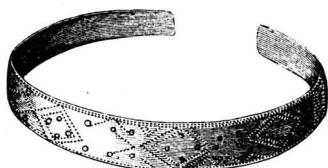

1937. Vironmaa, Keila. — Esthonia. Kegel. Saue, Kukkumäki (Hauta. — Tombéau). $\frac{2}{3}$. E. Tl. M.

1934. $\frac{2}{3}$. A.

1926 — 1934. Vironmaa, Jyri. — Esthonia, S. Jürgens. Moiko. Tl. M.

1935.

1936.

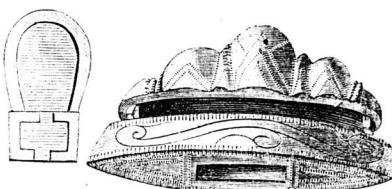
1935, 1936. Vironmaa, Jõelehtma. — Esthonia Jegelecht. $\frac{1}{2}$. B. Tl. M.

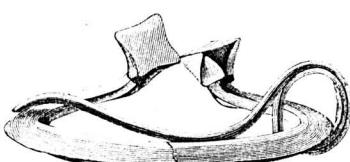
1940. $\frac{1}{2}$.

1939. Vironmaa. — Esthonia, Karunen, Walta, Pajumaa. $\frac{2}{3}$. F. Tl. M.

1941. $\frac{1}{2}$.

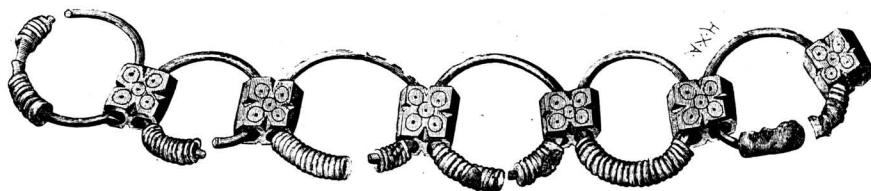
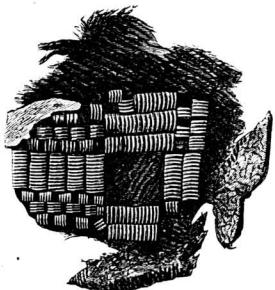
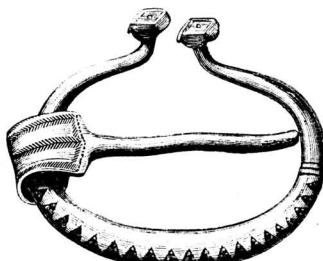
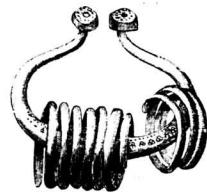
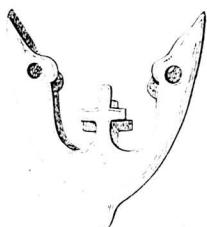
1940 — 1942. Vironmaa. — Esthonia. Karunen. B. Tl. M.

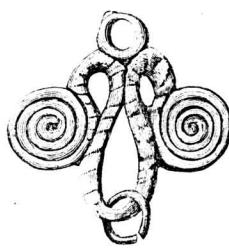
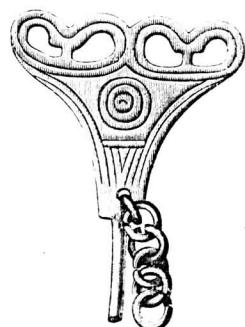
1943. Vironmaa. — Esthonia. Ilanila, Paatsalo. $\frac{1}{2}$. B. Tl. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

Virolaisia muinaiskaljuja. — Antiquités esthoniennes.

1944. Hiumaa. — Dagden. Pyhalepa. $\frac{2}{3}$. B. Tl. M.1945. Muuhumaa. — Mohn. Virokyla.
 $\frac{1}{4}$. I., B., D., M.1946. $\frac{1}{4}$. B.1947. $\frac{1}{4}$. B.1948. $\frac{1}{2}$. F.1949. $\frac{1}{4}$. B.

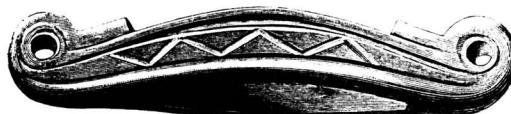
1946 — 1949. Muuhumaa. — Mohn. Kantsi (Hauta. — Tombeau). K. M.

1950. $\frac{2}{3}$. B. F.1951. $\frac{1}{4}$. B.1952. $\frac{2}{3}$. B.

1950 — 1952. Saarenmaa. — Oesel. K. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

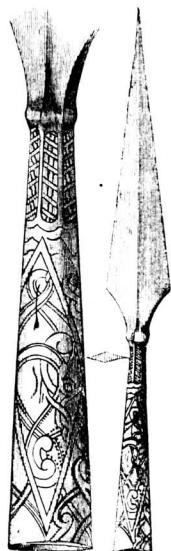
Virolaisia muinaiskaluja. — Antiquités esthoniennes.

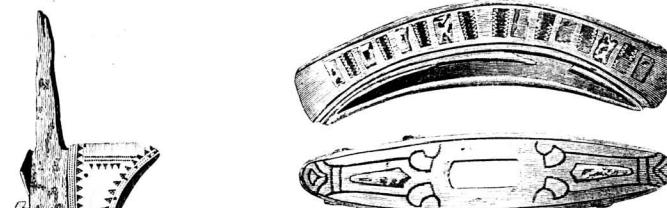
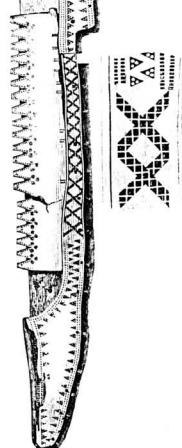
1953. 1/1. B.

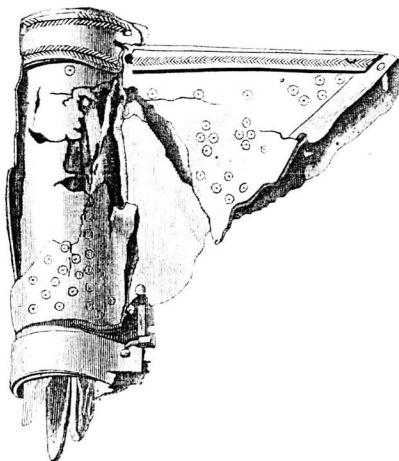
1955. Saarenmaa. — Oesel, Kaarma, Tahula. 1/1. F. A. K. M.

1954. 2/3, 1/2. F. A.

1956. Saarenmaa. — Oesel, Kaarma, Randvere.
2/3, B. A. K. M.

1957. Saarenmaa. — Oesel, Kaarma, Ladjala. 1/3. B. F. K. M.

1958. 2/3. B. F.

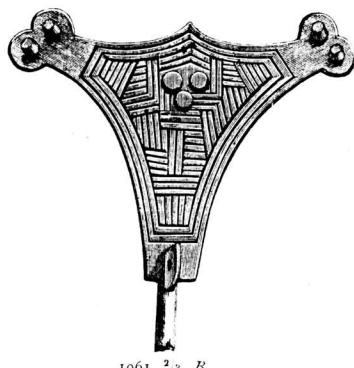
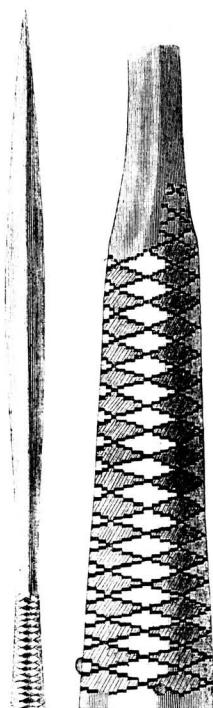

1959. 1/2. F.

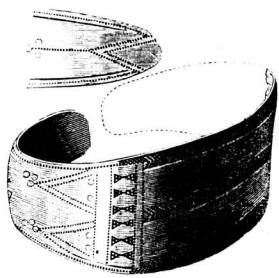
1958—1967. Saarenmaa. — Oesel, Kaarma. K. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

Virolaisia muinaiskaljuja. — Antiquités esthoniennes.

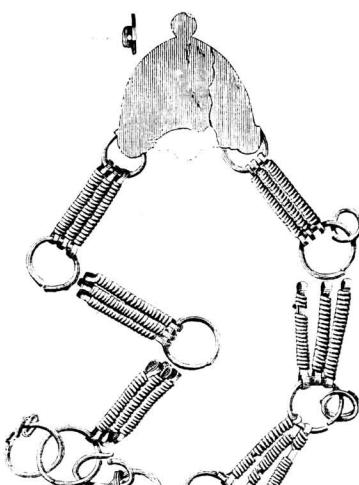
1961. 2/3, B.

1962. 1/4, B.

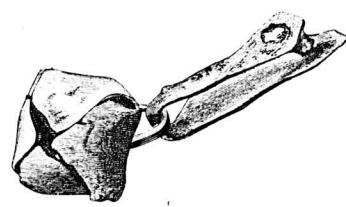
1963. 1/4, B.

1964. 4/3, B.

1965. 1/4, F.

1966. 1/4, F.

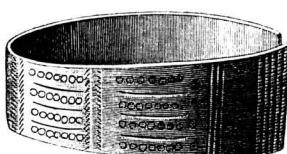
1967. 1/4, B. F.

Rauta-aika — L'âge du fer.

Virolaisia muinaiskaluja. — Antiquités esthoniennes.

1968. 1/2.

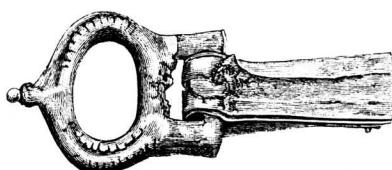

1969. 1/2.

1968, 1969. Saaremaa. — Oesel, Kaarma, Uduvere. B. K. M.

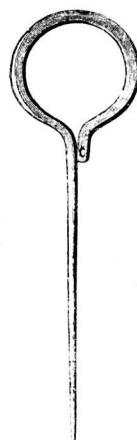

1970.

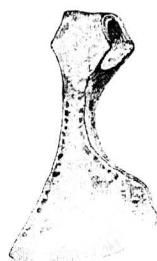

1971.

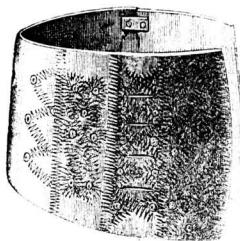
1970, 1971. Saaremaa. — Oesel, Kaarma, Loona (Hauta). — Tombeau. 1/2. B. K. M.

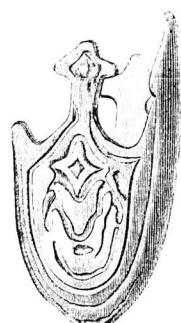
1972. Saaremaa. — Oesel, Kaarma, Loona. 2/3. B. K. M.

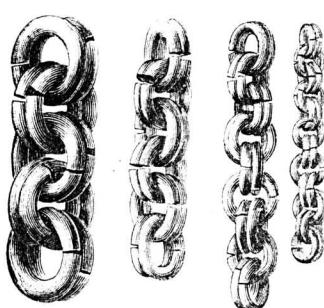
1976. 1/3. F.

1974. 2/3.

1977. 1/2. B.

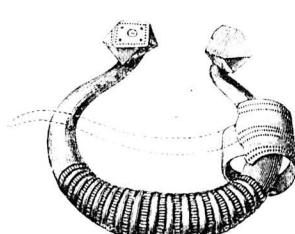

1975. 1/4.

1974, 1975. Saaremaa. — Oesel, Kaarma, Eikyla (Hautoja). — Tombeaux. B. K. M.

1973. Saaremaa. — Oesel, Kaarma, Loona. 1/2. B. K. M.

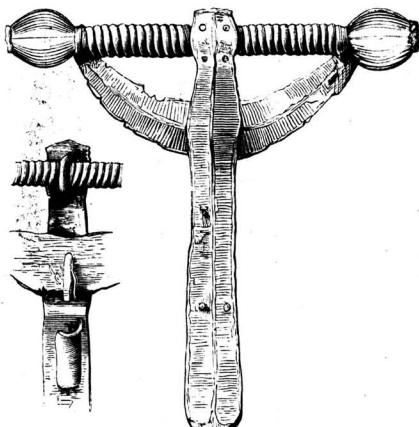
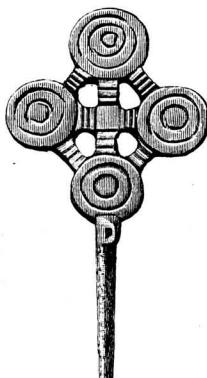
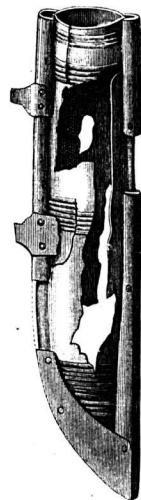
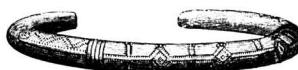
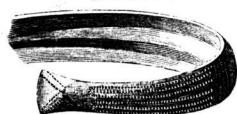
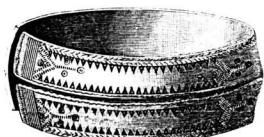
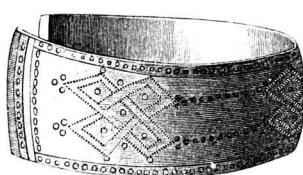
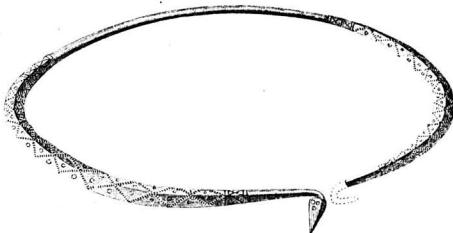

1978. Saaremaa. — Oesel, Mustjala, Kylmämaa, Kalmumäki. 1/2. B. K. M.

1976, 1977. Saaremaa. — Oesel, Kaarma, Pihla (Hauta). — Tombeau. B. K. M.

Rauta-aika. — L'âge du fer.

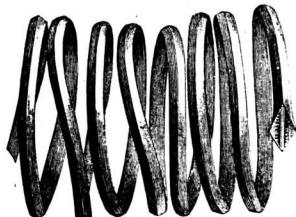
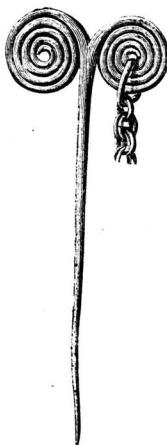
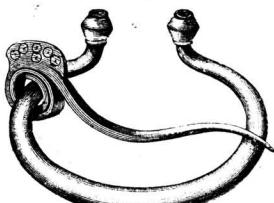
Virolaisia muinaiskaljuja. — Antiquités estoniennes.

1979. Saarenmaa, — Oesel. Pöide. $\frac{2}{3}$. B. K. M.1980. * Saarenmaa, — Oesel.
 $\frac{1}{4}$. B. K. M.1981. $\frac{1}{2}$. B. N.1985. $\frac{2}{3}$. B.1986. $\frac{2}{3}$. B.1987. $\frac{2}{3}$. B.1988. $\frac{2}{3}$. B.1984. $\frac{1}{4}$. B.1989. $\frac{1}{2}$. B.

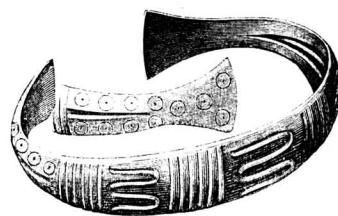
1981—1993. Liivimaa, — Livonie. Tarvastu, Reuma (Kalmisto, — Cimetière). D. M.

Rauta-aika — L'âge du fer.

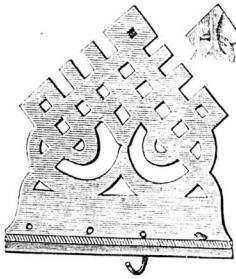
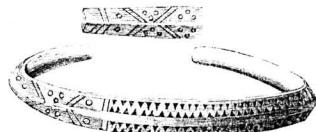
Virolaisia muinaiskaljuja, — Antiquités esthoniennes.

1990. $\frac{1}{2}$. B.1992. $\frac{1}{4}$. B.1993. $\frac{1}{2}$. B.1994. $\frac{1}{2}$. F.1991. $\frac{2}{3}$. B.

1981—1993. Liivinmaa. — Livonie. Tarvastu, Reuma (Kalmisto. — Cimetière). D. M.

1995. $\frac{1}{4}$. B.1996. $\frac{1}{4}$. B.1997. $\frac{1}{4}$. B.

1994—1997. Liivinmaa. — Livonie. Karksi, Hohenlinden (Kalmisto. — Cimetière). U. H.

1998. $\frac{1}{4}$. B.1999. $\frac{1}{2}$. B.

1998—2000. Liivinmaa. PöltSAMAA. — Livonie. Oberpahlen. Sarapuumäki (Kalmisto. — Cimetière). D. M.

2000. $\frac{1}{3}$. B.2001. Liivinmaa, Palamunen. — Livonie. S. Bartholomaei. Immovere. $\frac{1}{4}$. B. Tl. M.2002. Liivinmaa, Nõu. — Livonie, Näggén. Killinen. $\frac{2}{3}$. B. D. M.